

Muxsa Məmməd nuru qızı ƏZİZOVA

Qərbi Kaspi Universiteti

Politologiya, psixologiya və sosiologiya kafedrası, magistrant

E-mail: muxsaazizova@gmail.com

OBSESSİV-KOMPULSİV POZUNTU VƏ HAFİZƏ ARASINDAKI ƏLAQƏLƏRİN ÖYRƏNİLMƏSİ

Xülasə

Məqalədə obsessiv-kompulsiv pozuntudan diaqnozu almış şəxslərdə hər hansı hafizə pozuntusuna və ya hafizə pozuntusunun obsessiv-kompulsiv pozuntunun yaranmasında rolu müzakirə olunur. İnsanın sosial və ailə mühitində yaşadığı stress onun həyatının inkişafına təsir edə bilər. İnsanın həyatında köklü dəyişikliklərə səbəb olan sevilən birini itirmək, məktəb və ya iş həyatında problemlər, insanlarla münasibətdə yaşanan travmalar və s. obsessiya və kompulsiyalara səbəb ola bilər.

Bu şəraitdə insanların gündəlik həyatına və həyatı fəaliyyətlərinə təsir edən, obsessiv düşüncələr nəticəsində obsessiv-kompulsiv pozuntu yaranı bilər.

Açar sözlər: obsessiya, kompulsiya, obsessiv-kompulsiv pozuntu, koqnitiv proseslər, hafizə.

UOT: 159.9

DOI: <https://doi.org/10.54414/ICMU8220>

Giriş

Obsessiv-kompulsiv pozuntu diaqnozu almış şəxslərdə sıxılıqla bir davranışı həqiqətən edib-etmədikləri və ya sadəcə etməyi düşündükləri mövzusunda əmin ola bilməmələri obsessiyalara səbəb olur. Nəticədə qapını, qazı, suyu kontrol etmək kimi kompulsiyalar ortaya çıxır. Koqnitiv funksiyalar baxımından bu şübhələrin altında nə yatdığı, kontrol etmə kompulsiyası olanlarda bu şübhələrə yol açmağa xüsusi həlqə probleminin olub –olmadığı sualı öz cavabını axtarmaqdadır.

Əsas hissə

Daha çox ölkəmizdə vəsəvə, təmizlik xəstəliyi, sofuluq olaraq bilinən obsessiv-kompulsiv pozuntu, köhnə ədəbiyyatlarımızda isə Sarışan Hallar Nevrozu olaraq bilinən xəstəliyin günümüzdəki adıdır. Xəstənin tez-tez rastlaşdığı istənmədən gələn təkrarlanan, narahat edən düşüncə və çox vaxt rahatlamaq üçün edilən təkrarlanan davranışlarla xarakterik olan bu xəstəliyin simptomlarını vaxtaşırı hər birmiz müşahidə edirik. Bir çox halda bu düşüncələr əsasən 4 cür: çirklənmə, şübhəcilik, simmetriya, intruziv düşüncələr və buna uyğun davranışlarla özünü biruzə

verir. Obsessiya təkrarlanan və intruziv xüsusiyyətdəki düşüncə, emosiya fikir ya da hissdır. Zehni bir proses olan obsessiyanın əksinə kompulsiya bir davranışdır və sayma, kontrol və ya qaçınma kimi şüurlu, standartlaşdırılmış, təkrarlanan şəkildədir. Obsessiv-kompulsiv pozuntu diaqnozu almış şəxslər obsessiyalarının məntiqsiz olduğunu bilirlər və həm obsessiya hə də kompulsiyalar eqodistonikdir (mənlə yad).

Hər nə qədər kompulsiv hərəkət obsessiya ilə əlaqəli təşvişi azaltmaq məqsədi ilə edilsə də, bu hər zaman işə yaramır. Kompulsiv davranış təşvişin dərəcəsinə təsir azaltmaya bilər, hətta artırma bilər. İnsan kompulsiyaları etməyi dayandırmağa çalışsa da təşviş artır.

Bu xəstəliyin əlamətlərində görünən müxtəlif fərqliliklər yaşa görə, din baxışlara görə, kultural səviyyəyə görə dəyişir. Məsələn bir toplum üçün obsessiya sayılan düşüncə digər toplumda obsessiya olmaya bilər.

Obsessiya və kompulsiyaların klinik görüntüsü yetişkinlərdə, uşaqlar və yeniyetmələrdə heterogendir. Xəstəliyin əlamətləri zamanla üst-üstə düşə bilər və ya zamanla dəyişə bilər ancaq obsessiv-kompulsiv pozuntunun dörd ana əlaməti vardır:

- Çirklənmə. Ən çox yayılmış obsessiya çirklənmə obsessiyasıdır. Bunu yuma və çirkləndirdiyi düşünülmən əşyadan kompulsiv şəkildə qaçma izləyir. Qorxulan əşyadan əksərən qaçmaq çətindir (məsələn nəcis, sidik, toz ya da mikroblar). Pasiyentlər əllərindəki dərinin üzərcəsinə həddindən artıq əllərini yuya bilər ya da mikroorqanizma qorxusundan evdən çölə çıxmaya bilərlər. Çirklənmə obsessiyası olan insanlar çox vaxt çirklənmənin əşyadan əşyaya. İnsandan insana ən kiçik bir təmasla yayıldığına inanırlar.

- Şübhəcilik. İkinci ən çox yayılmış obsessiya şübhə obsessiyasıdır və onu kontrol etmə kompulsiyası izləyir. Obsessiyalar əsasən təhlükəli situasiyalar ilə əlaqəlidir. (Sobanı söndürməyi ya da qapını bağlamağı unutmaq kimi). Kontrol etmə isə məsələn sobanı kontrol etmək üçün dəfələrcə evə qayıtma şəkildə ola bilər. Bu pasiyentlərin bir şeyləri etməyi unutma və ya etdiyi şey ilə əlaqəli özlərini günahkar hiss etmə kimi obsessive şübhəcilikləri görünməkdədir.

- Intruziv Düşüncələr. Üçüncü ən çox yayılmış, kompulsivasız obsessiya intruziv düşüncələr obsessiyasıdır. Bu obsessiyalar adətən pasiyentə ayıb gələn bəzi cinsi və ya aqressiv hərəkətlər ilə əlaqəli təkrarlanan düşüncələrdir. Belə aqressiv ya da cinsi davranışlarla əlaqəli obsessiyası olan pasiyentlər vəziyyətlərini polisələrə və ya din adamlarına danışa bilirlər. Bu insanlardakı özlərinə destruktiv düşüncəsi də obsessiv ola bilər ama destruktiv baxımdan əsl riskin müəyyən edilməsi üçün diqqətli bir dəyərləndirmə mütləq edilməlidir.

- Simmetriya. Dördüncü ən çox rast gəlinən obsessiyalardan simmetriya və düzəltmə pasiyentlərdə həddindən artıq vaxt itkisinə səbəb olur. Pasiyentlərin yemək yeməsi və ya üzlərini yuması saatlar çəkə bilər.

Digər Obsessiya və Kompulsiyalar. Dini obsessiyalar və yığma kompulsiyası obsessive-kompulsiv pozuntu diaqnozu alan şəxslərdə çox görülür. Kompulsiv saç çəkmə və dırnaq yemə obsessive-kompulsiv pozuntu ilə əlaqəli davranışlardır. [3; 6; 7; 9;].

Obsessiv-kompulsiv pozuntu ilə əlaqədar olan 3 pozuntu daha vardır: patoloji yığıcılıq, saç yolma, dəri yolma. Yaşadığı yerdə həddindən artıq yığılma ilə nəticələnən patoloji yığıcılıq çox az və ya heç dəyəri olmayan şeyləri yığma və ya ata bilməmə ilə xarakterizə olunur. Patoloji yığıcılıq

başda obsessiv-kompulsiv pozuntunun alt kateqoriyası kimi dəyərləndirilmişdir. İndi isə ayrı bir diaqnoz hesab olunur. Pozuntu gələcəkdə lazım olacağına inandığı önəmli əşyaları itirmə şəkildə takıntılı qorxusu, əşyaların önəmi haqqındakı xətalı inancları, və əşyalara həddindən artıq emosional bağlanması tərəfindən yönləndirilməkdədir. Bu pozuntudan əziyyət çəkən şəxslər bu hərəkətləri proplem olaraq görmür. Bir çoxu bu davranışlarına “özlərinə görə məntiqli” açıqlamalar gətirirlər. Bu insanlar şüurlu olaraq deyil passiv şəkildə yığmağa başlayır və zaman işində yığılma yaranır. Əsasən yığılan şeylər qəzetlər, jurnallar, məktublar, köhnə paltarlar, çanta, kitab, və notlardır. Patoloji yığıcılıq xəstə üçün deyil, eyni zamanda ətrafındakı insanlar üçün də riskə çevrilir.

Trixtillomaniya adlanan saç yolma ilə xarakterizə olunan, başqaları tərəfindən hiss ediləcək qədər saç itirilməsinə səbəb olan xroniki bir pozuntudur. Saç yolma pozuntusu olan xəstələr davranışı etmədən öncə gedərək artan bir gərginlik hiss etməkdədir və saçlarını yolarkəngələn rahatlama və ha həzz yaşamaqdadırlar. İki cür saç yolma vardır: ixtiyari yolma- motiv, bedensəl hiss (məsələn qaşıntı və ya yanma kimi) və ya düşüncə kimi xoş olmayan insani təcrübələri kontrol etmək üçün bilərək və istəyərək edilən hərəkətdir. Qeyri-ixtiyari yolma isə tərsinə insanın fərqləndə olmadan gərçəkləşir. Bir çox pasiyentdə bu iki vəziyyət birlikdə görülür. Trixtillomaniyada saçın yeyilməsi saçın qoparılmasının ardı olaraq görülə bilər. Bu pozuntudan əziyyət çəkən şəxslər çox vaxt davranışı inkar edir və yaranan keçəlliyi gizlətməyə çalışır.

Dəri yolma pozuntusu kompulsiv və təkrarlanan formada dərinin yolunması olaraq xarakterizə olunur. Ciddi dəri zədələnmələrinə yol açə bilər və dermatoloji müalicəyə ehtiyac olacaq şəkildə nəticələnə bilər. Üz dəri yolma pozuntusunda ən yaygın yerdir. Ayaqlar, qollar, əllər, dırnaq çevrəsi, barmaqlar və saçlı dəri digər sıralardadır. Bu pozuntudan əziyyət çəkən şəxslər əvvəlcə gərginlik, yolma sonrası isə rahatlama və həzz hiss edə bilərlər. Bir çox insan dəri yolmanı stress, gərginlik və digər neqativ emosiyalardan qurtulmağı təmin edən vasitə olaraq istifadə edirlər. Yolma nəticəsində hiss edilən rahatlama və həzz hissəsinə baxmayaraq günahkarlıq və utanc da hiss edirlər.

Dəri yolma pozuntusunda insanların 87%-i yolmaqdan ötrü utanc hiss etdiklərini, 58%-i isə sosial fəaliyyətlərdən qaçındıqlarını bildirmişlər. Bir çox pasiyent yolunmuş dərilərini gizlətmək üçün sarğı, makyaj və ya paltardan istifadə edir [6].

Şəxsiyyətin psixi həyatının əsası kimi hafizə göstərilir. İnsan hafizəsinin qanunlarının öyrənilməsinə psixoloji elmlərin çox mühüm hesab edilir. Bizim hər bir hissimizin, yaşantılarımızın, hərəkətlərimizin müəyyən izlər qoyduğu, bunun uzun müddət saxlanıldığı, müvafiq şəraitdə yenidən təzahür etdiyi və şüurun predmeti olduğu məlumdur. Burdan belə bir nəticəyə gəlmək olur ki, keçmiş təcrübənin nəqşləndirilməsi, yadda saxlanması və yada salınması prosesinə hafizə deyilir. Bununla da, informasiya toplanılır, keçmiş təcrübənin izləri ilə bu təcrübəni doğuran hadisə yox olduqda da iş aparıla bilər. Hafizə hadisələri eyni dərəcədə emosional sahəyə və qavrayış sahəsinə, hərəkəti proseslərin və intellektual təcrübənin möhləmləndirilməsinə də aiddir.

İnsan həyatında və fəaliyyətində əhəmiyyəti hafizənin rolu olduqca böyükdür. Əgər hafizə olmasaydı hər şey insana həmişə yeni görünərdi. Seçənovun sözlərinə görə "əbədi olaraq yeni doğulmuş uşaq vəziyyətində qalardı. Psixi proseslərin ən mühümlərindən biri olan hafizə insan şəxsiyyətinin tamlığını və vahidliyini təmin edir [10; 11].

Hafizənin növləri ayrı-ayrı meyarlara görə təsnif edilir:

1. Mənşəyinə görə hafizənin 4 növünü qeyd etmək olar: a) sürət hafizəsi və ya obrazlı hafizə (ardıcıl sürətlər, əyani (eydetik) sürətlər, təsəvvür sürətləri); b) hərəkət hafizəsi; c) emosional hafizə; d) sözlü-məntiqi hafizə.

a) Gerçəkliyin cisim və hadisələrinin keçmişdə qavranmış olduğumuz sürətlərinin yadda saxlanması, hifz edilməsi, yada salınması sürət hafizəsi adlanır.

b) Müxtəlif hərəkətlərin və onların sisteminin yadda saxlanması, hifz olunması, yada salınması hərəkət hafizəsi adlanır.

c) Yaranmış hisslərin, şəxsi emosional vəziyyətin və affektlərin yadda saxlanması, yada salınması emosional hafizə adlanır.

d) Fikirlərin, anlayışların yadda saxlanması, hifz edilməsi, yada salınmasından ibarət prosesə sözlü-məntiqi hafizə adlanır.

2. Hafizənin ixtiyari sürətdə tənzim edilmə səviyyəsindən və fəaliyyətin məqsədindən asılı olaraq hafizənin ixtiyari və qeyri-ixtiyari növlərini ayırırlar.

➤ Əgər bu və ya digər məlumatın yadda saxlanması, xatırlanması üçün qarşıya xüsusi məqsəd qoyulmursa və onlar sanki öz-özünə, hər hansı yol və metodlardan istifadə etmədən, heç bir iradi səy göstərilmədən yadda qalırsa bu qeyri-ixtiyari hafizədir.

➤ Əgər insan qarşısına xüsusi yaddasaxlama məqsədi qoyur və lazım olan məlumatı yadda saxlamaq üçün iradi cəhd göstərsə, üsul və vasitələrdən istifadə edərsə bu ixtiyari hafizədir.

3. Materialın möhkəmlənməsi və yadda saxlanması müddətindən asılı olaraq hafizəni qısa müddətli, uzun müddətli və operativ növlərinə ayırırlar. Bilavasitə qavradığımız cisim və hadisələri müəyyən müddət ərzində görməkdə, eşitməkdə və s. davam etdiyimiz qısamüddətli hafizəyə uyğun gəlir. Çox az müddət (bir neçə saniyə və ya dəqiqə) davam edən bir prosesə qısamüddətli hafizədə rast gəlinir. İndicə hiss üzvlərimizin verdiyi məlumatı operativ sürətdə tutmağa, dəyişdirməyə və canlandırmağa qısamüddətli hafizə deyilir.

Operativ hafizə insanın bilavasitə həyata keçirdiyi aktual iş və əməliyyatlara xidmət edən mnemik prosesdir. Adətən insan hər hansı məsələni həll edəndə ona lazım olan məlumatları xatırlayır və ondan istifadə edir. Əməliyyatlar bitdikdən sonra həmin məlumat yenidən beyində hifz olunur. Bu proses operativ hafizə ilə əlaqədardır.

Uzunmüddətli hafizə isə qavranılan materialın möhkəm və uzun müddət yadda saxlanması ilə xarakterizə olunur. Uzunmüddətli hafizə ilə bağlı əldə edilmiş məlumatlar göstərir ki, onun həcmi və müddəti demək olar ki, hədudsuzdur. [11; 12].

Hafizə proseslərinə dərk olunan cisim və hadisələrin yadda saxlanması, hifz olunması, yada salınması və tanınması aiddir. Gerçəkliyin cisim və hadisələrin təsiri ilə duyğu və qavrayış prosesində beynimizdə əmələ gələn təəssürat və sürətlərin möhkəmləndirilməsi prosesinə yaddasaxlama deyilir. Əksinialma və ya nəqşləndirmə, qeyri-ixtiyari və ixtiyariyaddasaxlama yaddasaxlamanın üç əsas formasıdır. İxtiyari yaddasaxlamanın öyrənmə adlı xüsusi bir növü var. Öyrənmə planlı və müəyyən üsullardan istifadə etməklə xüsusi təşkil edilən yaddasaxlamadır.

Unutma olduqca mürəkkəb xarakter daşıyan bir prosesdir. Unutma əyrisi hər şeydən əvvəl materialın yadda saxlanılmasından dərhal sonra ilk saatlarda sürətlə aşağı düşməklə özünü göstərir. Mənimlənilmiş informasiyanın ilk 9 saatda daha nəzərə çarpacaq dərəcədə azaldığı elmə məlumdur. O, ilk 9 saatda 100% -dən 35%-dək enir, informasiya itkisi əvvəlki həcmə 2/3-dən çoxunu təşkil edir. Bu baxımdan Q.Ebbinhausun təcrübəsi göstərmişdir ki, öyrənilən materialın 40%-i yarım saat sonra, 66%-i bir gündən sonra, 75%-i üç gündən sonra, 79%-i bir aydan sonra unudulur.

Sarıxan hallar nevrozu adlanan bu xəstəlik əsasən beyinə müxtəlif istənməyən fikirlərin gəlməsi və təkrarlanan hərəkətlərin edilməsində özünü göstərən bir xəstəlikdir. Rachman insanın iradəsindən asılı olmayaraq daxil olan düşüncələr, vizuallar və impulsların katastrofik şəkildə xətalı şərh edilməsinin obsessiyaların etiologiyasında önəmini vurğulayır[18]. Başqa bir deyişlə pasiyentlərin bu qovula bilməyən düşüncələrə ifrat, yersiz önəm verdiklərini söyləyir. Tallis kimi başqa tədqiqatçılar da düşüncə və davranışların təkrarlayıcı təbiətini koqnitiv disfunksiyalar ilə açıqlanacağını bildirir. Obsessiv-kompulsiv pozuntudan əziyyət çəkən şəxslərdə sıxılıqla bir davranışı həqiqətən edib-etmədikləri və ya sadəcə etməyi düşündükləri mövzusunda əmin ola bilməmələri obsessiyalara səbəb olur. Nəticədə qapını, qazı, suyu kontrol etmək kimi kompulsiyalar ortaya çıxır. Koqnitiv funksiyalar baxımından bu şübhələrin altında nə yatdığı, kontrol etmə kompulsiyası olanlarda bu şübhələrə yol açacaq xüsusi həzizə probleminin olub –olmadığı sualı öz cavabını axtarmaqdadır[19].

Obsessiv-kompulsiv pozuntuda sözlü hafizəni ölçmək üçün tez-tez istifadə olunan testlər Rey Audial Sözlü Öyrənmə Testi (Rey Auditory Verbal Learning Test) və Kaliforniya Sözlü Öyrənmə Testidir (California Verbal Learning Test). Bu testlərdə tədqiq olunanın hafizə tutumunu (5-9söz) öyrənmək üçün 15-16 sözdən ibarət siyahı oxunub bitdikdən sonra bu sözləri təkrar etmələri istənilir. Bu proses 5 dəfə təkrarlanır və tədqiq olunanların performansının sözlü öyrənməni yansıtdığı düşünülür. Sözlər öyrənildikdən sonra tədqiq olunanlara siyahı təkrar oxunmadan ağıldan təkrarlanması istənilir (qısamüddətli hafizə). Daha sonra başqa testlərə keçilir, ancaq bir müddətdən sonra tədqiq olunan bu sözləri təkrarlaması

istənilir (uzunmüddətli hafizə). Ən son olaraq tədqiq olunanlara siyahıda olan və olmayan sözlər verilir və siyahıda olan sözləri seçməsi istənilir (tanınma)[8].

Nəticə.

Obsessiv-kompulsiv pozuntuda hafizə ilə əlaqədar pozuntular ikinci dərəcəlidir. Obsessiv-kompulsiv pozuntudan əziyyət çəkənlərin sağlam qohumlarında da koqnitiv disfunksiyalara rast gəlinir.

Obsessiv-kompulsiv diaqnozu alan şəxslərlə sağlam insanların müqayisə edildiyi bəzi hafizə tədqiqatlarında verbal məlumatın xatırlanması və tanınmasında 2 qrup arasında fərq görünməsinə baxmayaraq obsessiv-kompulsiv pozuntudan əziyyət çəkən şəxslərin verbal hafizə performansının sağlam insanlardan daha aşağı olduğunu göstərən tədqiqatlar da var. Bənzər şəkildə kontrol etmə kompulsiyaları olan şəxslərlə sağlam insanların müqayisə edildiyi tədqiqatlarda da nəticələr ziddiyyətlidir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Bayramov Ə.S. Əlizadə Ə.Ə. Psixologiya. Bakı: 2003
2. İsmayilov N.V. İsmayilov F.N. Bakı: 2008
3. İsmayilov N.V. Psixiatriya. Bakı: 2013
4. Məmmədov A.İdrak prosesləri. Bakı: 2005
5. Seyidov S.İ. Həməzəyev M.Ə. Psixologiya
6. Benjamin J. Sadock. M.D. Samoon Ahmad. M.D. Virginia A. Sadock. M.D. Klinik psixiatri
7. Dr. Bruce M. Hyman. Cherry Pedrick. Obsessif kompulsif bozukluk 2020
8. Dr. Pınar Çetinay Aydın. Dr. Demet Güleç Öyekçin Obsesif kompulsif bozuklukta bilişsel işlevler 2013
9. İrvin D. Yalom Anksiyete Terapisi 2021
10. Немов Р.С. Психология. М: 2001
11. Маклаков С.Я. Общая психология. М: 2006
12. Лурия А.Р. Внимание и память. М., 1975
13. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. М., 1989
- Ceschi G, Van der Linden M, Dunker D ve ark. (2003) Further exploration memory bias in compulsive washers.
14. Cicek E, Cicek IE, Kayhan F, Kaya N. Quality of life, family burden and associated factors in relatives with obsessive-compulsive disorder.

15. Endrass T, Schuermann B, Kaufmann C, Spielberg R, Kniesche R, Kathmann N. Performance monitoring and error significance in patients with obsessive-compulsive disorder.

16. Gillan CM, Pappmeyer M, Morein-Zamir S, Sahakian BJ, Fineberg NA, Robbins TW, de Wit S. Disruption in the balance between goal-directed behaviour and habit learning in obsessive compulsive disorder.

17. Rachman S (1998) A cognitive theory of obsessions: elaborations. Behav Res

18. Tallis F (1997) The neuropsychology of obsessive-compulsive disorder: a review and consideration of clinical implications.

19. Tolin DF, Abramowitz JS, Brigidi BD ve ark. (2001) Memory and memory confidence in obsessive-compulsive disorder.

Muxsa Məmməd nuru qızı ƏZİZOVA

Qərbi Kaspi Universiteti

Politologiya, psixologiya və sosiologiya kafedrası, magistrant

E-mail: muxsaazizova@gmail.com

УЧЕБНЫЕ СТАТЬИ ПО ОБСЕССИВНО-КОМПУЛЬСИВНОЙ ПОЗУНТУ И ОПЫТУ

Резюме

В статье рассматривается роль обсессивно-компульсивных расстройств у лиц с обсессивно-компульсивными расстройствами. Стресс в социальной и семейной среде может повлиять на развитие жизни человека. Потеря любимого человека, которая вызывает радикальные изменения в жизни человека, проблемы в учебе или на работе, травмы в отношениях с людьми и т.д., может вызвать навязчивые и навязчивые состояния. В этих обстоятельствах навязчивые мысли, влияющие на повседневную жизнь и жизнедеятельность людей, могут привести к обсессивно-компульсивному расстройству.

Ключевые слова: обсессивное, компульсивное, обсессивно-компульсивное расстройство, когнитивные процессы, память.

Mukhsa Mammadnuru Azizova

Western Caspian University, Department of Politology, Psychology and Sociology, Master

Email: muxsaazizova@gmail.com

**LEARN ABOUT THE RELATIONSHIP BETWEEN OBSESSIVE- COMPULSIVE
DISORDER AND THE MEMORY**

Abstract

The article discusses the role of obsessive-compulsive disorders in individuals with obsessive-compulsive disorders. Stress in a social and family environment can affect the development of a person's life. Loss of someone who is loved that causes radical changes in a person's life, problems in school or work life, trauma in relationships with people, etc. can cause obsessive and compulsion. In these circumstances, obsessive thoughts that affect people's daily lives and vital activities can lead to obsessive-compulsive disorder.

Keywords: obsession, compulsion, obsessive-compulsive disorder, cognitive functions, memory/

Daxil olub: 02.10.2023